

Мій Степань древній, історичний...

Минуле Степаня – це історія міста з давньою і цікавою історією. На його долю припадали часи розквіту і занепаду. Було воно і столицею удільного князівства, і власністю князів Острозьких, волосним центром Рівненського повіту, районним центром. У його назві увіковічене ім'я засновника Степана князя чи боярина, це ім'я на міському діалекті вимовляється як «Степань».

Степань належить до найдревніших поселень Волинського Полісся, добре укріплене княже місто часів і Руси-України, торговий і культурний центр протягом багатьох століть. Кам'яні знаряддя праці, знайдені в його околицях, свідчать про наявність тут людського життя ще в сиву давнину. Розташований він був на дуже вигідному торговому шляху – «молочній дорозі руських і литовських князів». З усіх-усюд з'їжджалися на степанські ярмарки купці, везучи сюди заморські товари, а в Степані купували біле, як перкаль, полотно, чарівні роботи міських вишивальниць, вироби гончарів, бондарів, зброярів.

Спочатку наше містечко охороняв дерев'яний, а потім мурований кам'яний замок, що був фортецею з високими земляними валами, дубовими частоколами, вежами, бійницями. Мав він підвісний міст, омивався водами Горині. Були тут і численні підземні ходи.

Степанський замок і всі володіння переходили від одного князя до іншого. Степанські маєтки належали князям Заславським, Сангушкам, Гольшанським, Острозьким, Любомирським, Потоцьким. Через шлюбні зв'язки Потоцьких з графом Ворцелем містечко перейшло у володіння останнього.

Упродовж всієї багатомістової історії Степань, як одне з чільних поселень Волині, постійно перебував у круговерті драматичних подій, якими так щедро було насичене життя наших предків.

Особливою цінністю містечка були культові споруди, які відігравали досить важливу роль в житті Степаня. З історичних джерел відомо, що колись в Степані було чотири церкви. Але внаслідок пожежі одна з них, Успенська, згоріла 1807 року; Свято-Троїцька відома з 1553 року, вдруге збудована 1780 року, Свято-Преображенська з 1749 року, Свято-Миколаївська вдруге збудована 1775 року.

Історія зберегла для нащадків згадку про одну старовинну обитель – Степанський Михайлівський монастир. У свій час був відомий далеко за межами Волинського Полісся не тільки як відомий релігійний центр, покликаний зміцнювати православну віру, а й важливий осередок освіти, науки, літератури, культури.

Степанці від діда-прадіда передають односельцям оповіді про те, що степанськими валами милувався шведський король Карл XII, славетний месник Северин Наливайко, народний герой полковник Іван Богун. Вулицями нашого Степаня ходив російський письменник Олександр Купрін.

Донедавна в офіційних джерелах історичний Степань землі

Погоринської згадувався під 1292 роком у «Іпатіївському літописі», як столиця удільного князівства, яке перед татаро-монгольською навалою досягло свого найвищого розквіту: «Тої ж зими преставився степанський князь Іван, син Глібів. І плакали за ним усі люди, од малого і до великого, і став княжити замість нього син його Володимир». Пізніше «Степань на Горині» названо серед волинських міст у «Списку руських городів дальніх і ближніх», складеному наприкінці XIV ст.

Але завдяки дослідженням вихідця із Степаня, літератора, члена Національної спілки краєзнавців України, старшим викладачем кафедри релігієзнавства Національного університету «Острозька академія Валерія Войтовича вдалося віднайти досить вагомий і цінний документ, у якому літописну згадку про містечко Степань, як центр самостійного Степанського князівства в записі про події 1292 р. відноситься до 1005 р., тобто на 285 років раніше офіційної. Ось це історичне свідчення: в «Турове в лето 6513 (1005 р.) до Турівської єпархії Пінська, Новогрудка, Городні, Берестя, Вовковийська, Здітова, Нобеля, Степані, Дубровиці, Висоцька, Слуцька, Копиля та інших міст», яке варто віднести до більш пізніших часів, однак сам перелік дає уявлення про значну територію цієї єпархії.

Ця історична грамота сьогодні знаходиться в Російській державній бібліотеці (збор Троїцькай лавры, № 714, арк.. 73-74 адв.), інформація про яку подається у книзі «Ікананіс Заходняга Палесся XVI–XIX ст.ст./В.Ф.Шматау, І.Вецер, М.П.Мельнікаву і ін.; навук. Ред.. В.Ф.Шматау; Ін-т мастацтвазнавства, етнографії і фольклору ім.К.Крапіви НАН Беларусі. – Мінск: Беларуская навука, 2002. – 349с.: іл..

9 -10 жовтня цього року в селищі проходило святкування 1005 річниці з дня першої писемної згадки про Степань, на яке будуть запрошені гості з усієї України та зарубіжжя, адже багата наша степанська земля талановитими людьми.

Професор, доктор економічних наук Іван Тивончук; академік Ігор Юхновський; доктор, професор, академік Академії будівництва України Микола Лазарчук; критик, літературознавець, перекладач Степан Пінчук та його син - відомий скульптор Олег Пінчук; заслужений працівник культури, композитор Віктор Торчик; призер чемпіонату світу з легкої атлетики, доцент кафедри «Здоров'я і фізичної культури» Луцького інституту розвитку людини університету «Україна» Анатолій Крот; кандидат хімічних наук Сергій Смолін; відмінник освіти України, Заслужений вчитель України, лауреат премії ім.В.Вернадського Тамара Ширко; самодіяльний майстер по виготовленню скрипок Сергій Поліщук; чемпіонка світу з гирьового спорту серед юніорів Оксана Шульжук – все це наші відомі земляки, якими гордимися не тільки ми, степанці, а й по праву може гордитися уся Україна.

Тетяна Крот